Asiantuntijalausunto eduskunnan talousvaliokunnalle

Kulttuuripoliittinen selonteko (VNS 8/2024 vp)

Toimitusjohtaja Ilkka Rahkonen, ICS Nordic

5. maaliskuuta 2025

ICS Nordic on kansainvälinen audiovisuaalisen alan toimija, joka keskittyy maailmankansalaista puhuttelevaan tarinankerrontaan, jonka lähtökohtana on Suomalainen osaaminen.

Kommentoin tässä lausunnossa selontekoa yhtiön näkökulmasta, kohdistaen ajattelun talousvaliokunnan intresseihin. Keskityn kulttuurin ja luovien alojen taloudelliseen potentiaaliin, kasvuun ja kansainvälistymiseen.

Selonteko asettaa kunnianhimoisen vision kulttuurin roolista Suomen taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa kehityksessä vuoteen 2040 mennessä.

Näkemykseni mukaan talousvaliokunnan kannalta on olennaista a.) hahmottaa liiketoiminnan logiikka ja sen jakautuminen palvelu- ja IP-liiketoimintaan ja b.) nähdä skaalautuvan IP-pohjaisen liiketoiminnan merkitys tulevaisuuden kasvun veturina.

1. Kulttuurin taloudellinen merkitys ja kasvupotentiaali

Selonteko tunnistaa kulttuuri- ja luovat alat merkittäväksi elinkeinoksi, joka työllistää suoraan ja välillisesti lähes 130 000 henkilöä ja tuottaa 13,7 miljardin euron liikevaihdon (2022). ICS Nordic näkee tässä vahvan perustan, mutta alan potentiaali on vielä suurelta osin Suomessa hyödyntämättä kotimarkkinavetoisuuden ja sitä ruokkivien rahoitusmekanismien vuoksi. Esimerkiksi globaali suoratoistomarkkina on arvoltaan 100 miljardia euroa, josta Suomen osuus on marginaalinen. Selonteon tavoite nostaa kulttuuri- ja luovat alat "perusteollisuudeksi" on realistinen, mutta edellyttää konkreettisia investointeja ja rakenteellisia uudistuksia.

ICS Nordic on omassa toiminnassaan osoittanut, että IP (immateriaalioikeudet) -pohjainen liiketoiminta voi skaalautua nopeasti. Olemme startup, toisen tilikautemme, vuoden 2024 liikevaihtomme oli 1,6 miljoonaa euroa, kuluvana vuonna 3 miljoonaa ja on 11 miljoonaa vuoteen 2026 mennessä. Kasvu tapahtuu kehittämällä kotimaista osaamista yhdessä kansainvälisen verkoston kanssa, mikä vastaa selonteon nostamaan tarpeeseen vahvistaa aineetonta arvonluontia ja vientiä.

2. Rahoitus ja rakenteet kasvun tukena

Selonteko ehdottaa rahoituspohjan laajentamista ja rakenteiden kehittämistä. ICS Nordic tukee tätä tavoitetta, mutta korostaa tarvetta ennakoitaville ja joustaville rahoitusmalleille. Nykyinen julkinen rahoitus (1,5 miljardia euroa valtiolta ja 1,065 miljardia euroa kunnilta vuonna 2023) on kriittinen, mutta sen kohdentaminen ei aina tue nopeasti skaalautuvaa liiketoimintaa. Esimerkiksi tuki elokuville tuottaa selvityksen mukaan 1,2–1,4-kertaista taloudellista hyötyä, mutta rahoituksen sirpaleisuus ja byrokratia hidastavat kasvua. Tämä pitäisi uudistaa luomalla selkeät ja ennakoitavat rahoituspolut sekä taiteen tukemiselle ja liiketoiminnan kasvulle ja eriyttää nämä.

Monialaisella koulutuksella on keskeinen merkitys, tarvitsemme loistavan taiteellisen koulutuksen rinnalle uuden liiketoimintalähtöisen tuottajakoulutuksen. Maailmalla tyypillinen tuottajan tausta on esimerkiksi kaupallisen koulutuksen saanut investointipankissa juonioripositiossa työskentely.

Ehdotamme selonteon toimeenpanosuunnitelmaan lisättäväksi konkreettisen rahoitusinstrumentin, joka tukee IP-pohjaista kehitystä ja kansainvälistä levitystä. Tämä voisi toimia esimerkkinä julkiselle rahoitukselle, joka kannustaa yksityistä pääomaa ja vähentää riippuvuutta harkinnanvaraisista tuista. Rakenteeltaan malli voisi olla yksityistä ja julkista rahaa yhdistävä rahasto, joka saisi tuottoa onnistuneista investoinneista.

3. Tarinat ovat valtaa

Selonteon visio kansainvälisestä vaikuttavuudesta resonoi vahvasti ICS Nordicin strategian kanssa. Olemme rakentaneet korkean tason kansainvälisen verkoston, joka mahdollistaa kehittämisen ja sisältötuotannon kasvun sekä kotimaassa että ulkomailla. Kuitenkin Suomen pieni markkina-alue (esim. av-alan osuus globaalista liikevaihdosta vain 8 miljoonaa euroa, Business Finland 2022) korostaa tarvetta kasvattaa liiketoimintalähtöisen av-tuotannon edellytyksiä ja kansainvälistymistä.

4. Terve liiketoiminta tuo työhyvinvointia

Selonteon havainto huonosta työhyvinvoinnista on tärkeä ja tosi. Tilanne korjaantuu kahdella tavalla, kasvun tuomalla liiketoiminnan tervehtymisellä ja markkinamuotoilulla, joka kohdistuu toimintaympäristön rakenteeseen. Iso osa koetusta työhyvinvoinnin ongelmasta kohdistuu palveluliiketoimintaan liittyviin työtehtäviin, eli käytännön tuotantotyöhön. Mikäli näillä ammattiryhmillä olisivat normaalit työmarkkinat ja mahdollisuus työnkiertoon olisi tilanne toinen. Käytännössä kuitenkin olemassa ovat kahdet työmarkkinat, kaupallisissa yrityksissä olevat ja Yleisradion sisäiset. Kaupalliset työmarkkinat perustuvat projektityöhön, kun Yleisradion työ on prosessimaista. Tuomalla tämä Yleisradion työpanos markkinaehtoiseksi ja avaamalla markkina muille toimijoille vapailla markkinoilla oleva työmäärä kasvaisi ja siten työntekijöillä olisi parempi kohtaanto omaan elämäntilanteeseensa sopivaan työhön.

5. Johtopäätökset ja suositukset

Kulttuuripoliittinen selonteko luo vahvan perustan kulttuurin ja luovien alojen taloudellisen potentiaalin hyödyntämiselle. ICS Nordic tukee sen pitkän aikavälin tavoitteita mutta suosittelee talousvaliokuntaa varmistamaan, että toimeenpanosuunnitelmassa painotetaan:

1. Ennakoitavaa ja kasvua tukevaa rahoitusta ja viennin tukitoimia, joka kohdentuu skaalautuviin IP-pohjaisiin hankkeisiin. Tällaisia ovat:
    a. Selkeät rahoituspolut taiteen ja liiketoiminnan tukemiselle.
    b. Business Finlandin hallinnoiman av-kannustimen muuttamista pysyväksi, ennakoitavaksi ja budjettivuodet ylittäväksi.
    c. Julkista ja yksityistä rahaa yhdistävän Suomalaiseen IP kehitykseen keskittyvän rahaston perustamista, joka tarjoaa vastikkeellista rahoitusta.
    d. Aineettomiin oikeuksiin liittyvän innovaatiotoiminnan tunnistaminen ja kehittäminen osana Business Finlandin TKI-rahoitusta.

2. Monialaista liiketoiminnan lähtökohdista tapahtuvaa koulutusta ja täydennyskoulutusta.

3. Markkinamuotoilua, jolla Suomen liiketoimintaympäristö järjestellään kansainvälistymistä tukevaksi.

Kulttuuri- ja luovat alat ovat Suomen talouden seuraava kasvumoottori, kun niiden edellytyksiä vahvistetaan selonteon hengessä. ICS Nordic on sitoutunut olemaan tässä kehityksessä luoden teollista rakennetta ja rakentamalla kansainvälisiä toimintatapoja. Lopputuloksena on tarinoita, jotka inspiroivat ja luovat arvoa niin kotimaassa kuin maailmalla ja synnyttävät vientituloja ja työtä.

Ystävällisin terveisin,

Ilkka Rahkonen

CEO, ICS Nordic